

Maciej Wróbel

Konferencja naukowa "Perspektywy regionalnych towarzystw naukowych w Polsce"

Notatki Płockie : kwartalnik Towarzystwa Naukowego Płockiego 60/2 (243), 47-52

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KONFERENCJA NAUKOWA *PERSPEKTYWY REGIONALNYCH TOWARZYSTW NAUKOWYCH W POLSCE*

W dniach 12-13 czerwca 2015 r. w siedzibie Towarzystwa Naukowego Płockiego odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa zatytułowana *Perspektywy regionalnych towarzystw naukowych w Polsce*. Jej inicjatorem był prof. Zbigniew Kruszewski, Prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego, Przewodniczący Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, Rektor Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku. Wszystkie trzy wymienione instytucje były współorganizatorami konferencji. Patronat Honorowy nad obradami objął Prezydent Miasta Płocka Andrzej Nowakowski. Konferencja wpisana została w obchody 195. rocznicy powstania Towarzystwa Naukowego Płockiego (1820-2015).

Dwudniowe wydarzenie zostało poprzedzone kilkumiesięcznymi przygotowaniem. Powołano Komitet Honorowy konferencji, w skład

którego weszli przedstawiciele nauki, reprezentujący niemal wszystkie stowarzyszenia regionalne działające obecnie w Polsce oraz inne placówki naukowe. W gronie tym znaleźli się prof. Zbigniew Kruszewski jako przewodniczący i prof. Henryk Samsonowicz, Członek Honorowy TNP jako wiceprzewodniczący oraz (alfabetycznie): prof. Marek Bieliński – Prezes Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego, prof. Jerzy Błażejowski – Prezes Gdańskiego Towarzystwa Naukowego, prof. Andrzej Chodubski z Uniwersytetu Gdańskiego, Członek Honorowy Towarzystwa Naukowego Płockiego, mgr inż. Grażyna Czerwińska – Prezes Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Wsi Kieleckiej w Kielcach, ks. prof. Augustyn Eckmann – Prezes Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, prof. Andrzej Gąsiorowski – Przewodniczący

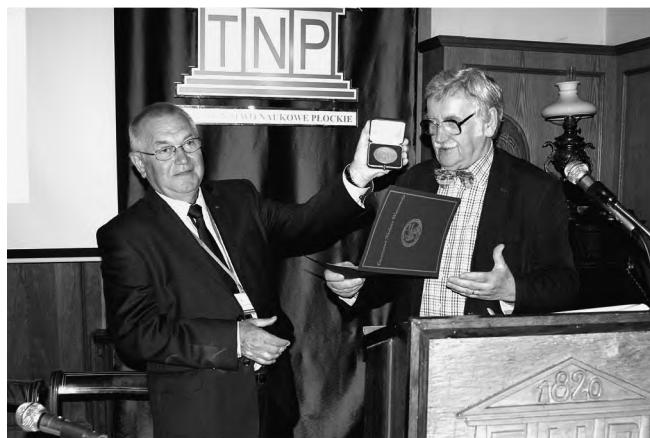

Konferencja naukowa pt. *Perspektywy regionalnych towarzystw naukowych w Polsce*, sala obrad

Instytutu Bałtyckiego – Stowarzyszenia Nauko-wo-Badawczego, prof. Janusz Gołota – Prezes Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego im. Adama Chętnika, ks. prof. Michał M. Grzybowski – Wiceprezes Towarzystwa Naukowego Płockiego, prof. Andrzej Gulczyński – Prezes Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, mgr Marcin Kępa – Prezes Radomskiego Towarzystwa Naukowego, dr Grzegorz Klebowicz – Prezes Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu, prof. Ewa Komorowska – Prezes Szczecińskiego Towarzystwa Naukowego, prof. Jan Kopcewicz – Prezes Towarzystwa Naukowego w Toruniu, prof. Józef Korbicz – Prezes Lubuskiego Towarzystwa Naukowego, prof. Artur Korobowicz – Prezes Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, prof. Stanisław Kunikowski – Rektor Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku, członek Towarzystwa Naukowego Płockiego, prof. Janusz Lipkowski – Prezes Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, prof. Stanisław Liszewski – Prezes Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, mgr Witold Łaszewski – Prezes Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Legnicy, prof. Grzegorz Majkowski – Prezes Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego, prof. Andrzej Mulak – Prezes Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, prof. Zbigniew Otremba – Prezes Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Gdyni, dr Zbigniew Ptasiewicz – Prezes Ciechanowskiego Towarzystwa Naukowego, prof. Zbigniew Puchajda – Prezes Towarzystwa Naukowego im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, prof. Krzysztof Walczak – Prezes Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, dr inż. Katarzyna Widera – Dyrektor PIN (Państwowego Instytutu Naukowego) – Instytutu Śląskiego w Opolu, prof. Henryk Wnorowski – Prezes Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów, dr Zdzisław Jan Zasada – Prezes Włocławskiego Towarzystwa Naukowego.

W skład Komitetu Naukowego, który czuwał nad merytoryczną stroną konferencji i na podstawie zgłoszeń prelegentów opracował program obrad, weszli: prof. Jerzy Damrosz (przewodniczący), prof. Marek Kowalczyk (wiceprzewodniczący), dr Andrzej Kansy (wiceprzewodniczący), prof. Anna Frąckowiak, dr Grzegorz Gołębiowski, dr Joanna Kacperska, dr Rafał Kania, dr Julia Mianicka, dr Liliana Tomaszewska.

Obsługa kancelaryjna i administracyjna, promocja i logistyka związana z przygotowaniem konferencji, imprez towarzyszących

Prezes TNP prof. Zbigniew Kruszewski (z lewej) odbiera gratulacje i medal Towarzystwa Naukowego Warszawskiego od prof. Janusza Lipkowskiego, Prezesa TNW

i materiałów dla uczestników to zadania Komitetu Organizacyjnego, któremu przewodniczyła dr Grażyna Szumlicka-Rychlik. W jego skład weszli również: Jan Milner (wiceprzewodniczący ds. finansowych), Maciej Wróbel (wiceprzewodniczący ds. organizacyjnych), Edyta Bogdańska, Agnieszka Ciechomska, Tadeusz Majsterkiewicz.

Na konferencję przybyło do Płocka ponad 80 osób z całej Polski. Obrady otworzył Prezes TNP prof. Zbigniew Kruszewski. Następnie na jego ręce gratulacje z okazji 195. rocznicy powstania Towarzystwa Naukowego Płockiego przekazali przedstawiciele władz samorządowych, instytucji działających na polu nauki i kultury oraz stowarzyszeń regionalnych. Michał Twardy, Dyrektor Delegatury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, w imieniu Marszałka Województwa Mazowieckiego Adama Struzika, wręczył Medal Pro Masovia wraz z dyplomem „za wybitne zasługi oraz całokształt działalności na rzecz województwa mazowieckiego”. Medal Towarzystwa Naukowego Warszawskiego przekazał jego Prezes prof. Janusz Lipkowski. Z gratulacjami i życzeniami wystąpili również: prof. Stanisław Kunikowski, Rektor Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku oraz przedstawiciele Włocławskiego Towarzystwa Naukowego dr Zdzisław Jan Zasada (Prezes) i dr Adam Wróbel (Wiceprezes), prof. Maria Mendel z Gdańskiego Towarzystwa Naukowego, Elżbieta Żegalska, Dyrektor Biura Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów, prof. Janusz Gołota (Prezes) i dr Jerzy Kijowski (Wiceprezes) z Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego im. Adama Chętnika oraz dr Edward Karasiński, Dyrektor Biura Zarządu Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Prezydent
Rzeczypospolitej Polskiej

Warszawa, 12 czerwca 2015 roku

Uczestnicy Konferencji Naukowej
„Perspektywy regionalnych
towarzystw naukowych w Polsce”
w Płocku

Szanowni Państwo!

Największym potencjałem polskich regionów, miast i gmin są mieszkający w nich ludzie. To ich zaangażowanie nadaje małym ojczyznom wyjątkowy charakter, kształtuje ich materialny oraz duchowy dorobek. Doniosłą rolę w budowaniu tożsamości regionów i ich intelektualnego kapitału odgrywają towarzystwa naukowe. W roku obchodów 25-lecia przywrócenia samorządu terytorialnego w Polsce trzeba podkreślić, że społeczny ruch naukowy, skupiający miłośników wiedzy, jest jednym z elementów dojrzałego społeczeństwa obywatelskiego.

Towarzystwa naukowe mają w Polsce długą historię, która dowodzi poważania, jakim w naszym kraju od wieków cieszy się wiedza i dociekliwość badawcza. Warto przypomnieć, że początki społecznego ruchu naukowego w Rzeczypospolitej datują się na koniec XV wieku, kiedy w Krakowie powołano do życia *Sodalitas Litteraria Vistulana* (Nadwiślańskie Towarzystwo Literackie). Jednak to w szczególności przemianom doby oświeceniowej zawdzięczamy rozkwit towarzystw naukowych na ziemiach polskich. Dotyczy to również gospodarza dzisiejszej konferencji, poświęconej perspektywom społecznego ruchu naukowego w naszym kraju. Towarzystwo Naukowe Płockie obchodzi bowiem w tym roku 195-lecie powstania. Założone w 1820 roku, na kilka dziesięcioleci przerwało działalność w wyniku carskich represji po powstaniu listopadowym. To najlepiej pokazuje, jakie znaczenie dla podtrzymania polskiej tożsamości, rozwoju wiedzy i pielęgnowania pamięci historycznej miały towarzystwa naukowe. Rolę tę potwierdziły w II Rzeczypospolitej, przyczyniając się do integracji państwa polskiego, doskonaląc dla odrodzonej Ojczyzny kadry oświatowe, naukowe i techniczne.

To ważne, iż również dzisiaj społeczny ruch naukowy pozostaje integralnym wymiarem życia publicznego, jednym z istotnych czynników rozwoju nowoczesnego państwa i społeczeństwa aktywnych obywateli. Dałem wyraz temu przekonaniu, obejmując przed dwoma laty prezydenckim patronatem I Kongres Towarzystw Naukowych w Polsce. Kilkaset tysięcy członków towarzystw naukowych i stowarzyszeń naukowo-technicznych to niezwykle społeczny potencjał. Upowszechniając wiedzę, podejmując badania, zwłaszcza dotyczące poszczególnych regionów, prowadząc biblioteki i archiwa oraz działalność wydawniczą, towarzystwa naukowe oddają Polsce nieocenione usługi. Z jednej strony uzupełniają i wspierają naukę akademicką, z drugiej zaś wzbogacają intelektualnie polskie regiony. Warto dziś podjąć namysł nad skutecznymi rozwiązaniami, które doceniając rolę towarzystw naukowych w kształtowaniu tożsamości lokalnych wspólnot, zapewniłyby towarzystwom trwałe wsparcie i perspektywy rozwoju. Wierzę, że płocka konferencja będzie właściwym miejscem na poszukiwanie takich rozwiązań. Jej uczestnikom i organizatorom życzę owocnych obrad, zaś społecznemu ruchowi naukowemu w naszym kraju – dalszego rozwoju dla dobra polskich regionów i rodzimej nauki.

Brigitte Karłowicz

Referat nt. perspektyw regionalnych towarzystw naukowych wygłasza Członek Honorowy TNP prof. Henryk Samsonowicz

Okolicznościowe adresy osobiście złożyli przedstawiciele dwóch powiązanych historycznie z TNP i blisko współpracujących z nim instytucji: Leonard Sobieraj, Dyrektor Muzeum Mazowieckiego w Płocku i dr Tomasz Piekarski, Dyrektor Archiwum Państwowego w Płocku. Dr Alicja Jagielska-Burduk z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy przekazała list od Rektora uczelni prof. Janusza Ostoi-Zagórskiego. W imieniu władz Politechniki Warszawskiej Filii w Płocku głos zabrał prof. Roman Marcinkowski. Odczytano również pisma okolicznościowe dostarczone drogą pocztową: od Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego,

Medal Pro Masovia, którym Marszałek Województwa Mazowieckiego Adam Struzik uhonorował Towarzystwo Naukowe Płockie z okazji 195. rocznicy powstania

od Wiceministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego prof. Marka Ratajczaka, od posła na Sejm RP Andrzeja Smirnowa oraz od Prezes Naczelnej Organizacji Technicznej Ewy Mańkiewicz-Cudny.

Oprócz wyżej wymienionych osób oraz prelegentów reprezentujących różne środowiska naukowe, na konferencję przybyli również, m.in.: prof. Marek Kowalczyk, Wiceprzewodniczący Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN oraz jej Sekretarz Tadeusz Majsterkiewicz, Bożena Konikowska, Wiceprzewodnicząca Rady Krajowej Ruchu Stowarzyszeń Regionalnych RP, Piotr Dyśkiewicz, Sekretarz Powiatu Płockiego oraz Maria Nagórka, Prezes Stowarzyszenia Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Płocku.

Referat wprowadzający pt. *Regionalne towarzystwa naukowe w społeczeństwie obywatelskim. Wolność i odpowiedzialność* wygłosił prof. Zbigniew Kruszewski. Następnie wystąpił Członek Honorowy TNP prof. Henryk Samsonowicz, który mówił na temat perspektyw regionalnych towarzystw naukowych.

Ważnym punktem w inauguracyjnej części konferencji było wręczenie dyplomu Członka Honorowego TNP (decyzja Walnego Zgromadzenia z kwietnia 2015 r.) prof. Andrzejowi Chodubskiemu. Laudację wygłosił prof. Zbigniew Kruszewski – Prezes TNP:

Prof. zw. dr hab. Andrzej Chodubski urodził się 1 stycznia 1952 r. w Grabienicach Małych na Mazowszu. Jeden z najwybitniejszych polskich politologów, profesor zwyczajny w Instytucie Politologii Uniwersytetu Gdańskiego.

Członek Komitetu Nauk Politycznych Polskiej Akademii Nauk. Od 1984 r., czyli od 31 lat, członek Towarzystwa Naukowego Płockiego. Przyczynił się do rozwoju kadr naukowych Płocka i Mazowsza, zawsze gotowy służyć pomocą i radą członkom TNP. Przekazał Bibliotece im. Zielińskich TNP swój cenny księgozbiór.

Promotor i recenzent licznych prac doktorskich, recenzent w postępowaniach habilitacyjnych i profesorskich. Wypromował 33 doktorów, uczestniczył jako recenzent w postępowaniach 34 doktorów habilitowanych i 31 profesorów. Był recenzentem 93 prac doktorskich. Wychował wiele pokoleń polskich politologów.

Kierował wieloma pracami badawczo-naukowymi, m.in.: Tożsamość polonijna na tle przemian cywilizacyjnych świata (1998), Komunikacja życia politycznego. Kategorie teoretyczne i ich przewartościowania (1999), Stosunki społeczne na Kaukazie w recepcji polskich zesłańców (2000).

Prof. Andrzej Chodubski, Członek Honorowy TNP

Prof. Andrzej Chodubski jest autorem ponad 500 ważnych prac naukowych m.in. z zakresu metodologii badań politologicznych, przemian kulturowych i cywilizacyjnych świata, w tym mniejszości narodowych i etnicznych. Należą do nich np. wielokrotnie wydawane pozycje *Wstęp do badań politologicznych*, czy *Witold Zglenicki – „Polski Nobel”*. Autor publikacji na temat Mazowsza Płockiego na łamach „*Notatek Płockich*”.

W 2001 roku otrzymał Nagrodę im. Ireny i Franciszka Skowyrów (tzw. „Lubelski Nobel”) na KUL.

Po odebraniu wyróżnienia prof. A. Chodubski wygłosił referat zatytułowany *Towarzystwa naukowe a unifikacja i jednoczesna dywersyfikacja lokalnej przestrzeni kulturowo-cywilizacyjnej*.

Dalsze obrady odbywały się w ramach trzech sesji plenarnych. W pierwszej z nich, pod przewodnictwem prof. Marii Mendel i prof. Stanisława Kunikowskiego, wygłoszone zostały następujące referaty:

- prof. Stanisław Kunikowski, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku, *Regionalny ruch naukowy – zmierzch czy reaktywizacja?*;

- prof. Krzysztof Walczak (referat przygotowany we współpracy z prof. Ewą Andrysiak), Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, *Księgozbiory regionalnych towarzystw naukowych i ich znaczenie dla społecznego ruchu naukowego*;

- prof. Andrzej Gulczyński, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, *Między przeszłością a przyszłością. Integracyjna rola Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*;

- prof. Maria Mendel, Gdańskie Towarzystwo Naukowe, *W stronę uczenia się przez całe życie. O nowych polach aktywności Gdańskiego Towarzystwa Naukowego*;

- prof. Benon Dymek, Mazowieckie Towarzystwo Naukowe, *Rola Mazowieckiego Ośrodka Badań Naukowych (1968-2004) i Mazowieckiego Towarzystwa Naukowego (od 1995) w badaniach regionalnych na Mazowszu*.

Drugą sesję plenarną poprowadzili doc. dr Leszek Zygmier i dr Radosław Lolo, a z referatami wystąpili:

- doc. dr Leszek Zygmier, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie, *Udział duchowieństwa w powstaniu i reaktywowaniu Towarzystwa Naukowego w Płocku i w Toruniu*;

- dr Radosław Lolo, Akademia Humanistyczna im. A. Gieyszтора w Pułtusku, *Akademia Humanistyczna jako ośrodek badań nad Mazowszem*;

- dr Marta Milewska, Akademia Humanistyczna im. A. Gieyszтора w Pułtusku, *Regionalizm a dydaktyka historii*;

- dr Tomasz Piekarski, Archiwum Państwowe w Płocku, *Formy i możliwości współpracy archiwów państwowych i towarzystw naukowych*.

Sesja plenarna III odbyła się w drugim dniu konferencji (13 czerwca). Przewodniczyli jej prof. Daniela Żuk i prof. Ryszard Parzęcki. Uczestnicy wysłuchali następujących referatów:

- prof. Ryszard Parzęcki, Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna, *Oczekiwania wobec pracowników w pierwszym ćwierćwieczu XXI wieku*;

- prof. Daniela Żuk, Towarzystwo Naukowe Płockie, *Uwarunkowania skutecznej działalności Sekcji Naukowych na przykładzie TNP*;

- dr Zdzisław Jan Zasada, Włocławskie Towarzystwo Naukowe, *Włocławskie Towarzystwo Naukowe stymulatorem życia naukowego na Kujawach Wschodnich i w ziemi dobrzyńskiej*;

- dr Jerzy Kijowski, Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. A. Chętnika, *Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. Adama Chętnika w przeddzień swego 30-lecia. Dokonania i perspektywy*.

Konferencji naukowej towarzyszyły dwie wystawy. W pierwszym dniu, po zakończeniu obrad, uczestnicy obejrzelij najpierw prezentację dorobku wydawniczego Towarzystwa Naukowego Płockiego, którą przygotowano w sali wystawowej w siedzibie TNP. W gablotach zaprezentowano wszystkie druki zwarte jakie ukazały się od początku istnienia stowarzyszenia: dziewiętnastowieczne, z okresu po reaktywowaniu działalności w 1907 r. do wybuchu II wojny światowej, powojenne z podziałem na poszczególne

dziesięciolecia i najnowsze wydane po roku 2000. Odrębną część ekspozycji stanowiły czasopisma: kolejne numery kwartalnika „Notatki Płockie” wydawanego nieustannie od 1956 r., wszystkie tomy „Rocznika Towarzystwa Naukowego Płockiego” z 1929 r., 1931 r., 1934 r. oraz powojenne z 1983 r., 2013 r. i 2014 r., a także wydania corocznych sprawozdań z działalności TNP, drukowane od 1968 r. do chwili obecnej. Zaprezentowano również wybrane publikacje dotyczące Towarzystwa Naukowego Płockiego, które ukazały się w innych oficynach.

Prezes TNP prof. Zbigniew Kruszewski oprowadził również gości po zabytkowych wnętrzach na pierwszym piętrze XV-wiecznej kamienicy Towarzystwa (m.in. sala posiedzeń zarządu z renesansowym polichromowanym stropem z drewna modrzewiowego oraz sala im. Gustawa Zielińskiego).

Następnie uczestnicy konferencji udali się do Muzeum Mazowieckiego w Płocku, gdzie specjalnie z tej okazji zaprezentowano 10 wybranych grafik z cyklu *Kaprysy* (wyd. 1799) hiszpańskiego artysty Francisco Goi (1746-1828). To jeden z najcenniejszych zabytków znajdujących się w zbiorach specjalnych Towarzystwa Naukowego

Płockiego. Oprócz tej wystawy goście obejrzeni też część stałej ekspozycji historycznej zatytułowanej *X wieków Płocka*, po której oprowadziła Małgorzata Kwiatkowska z Działu Upowszechniania i Promocji Muzeum.

Kolejną atrakcją było zwiedzanie Liceum Ogólnokształcącego im. Marsz. St. Małachowskiego, w którego murach w 1820 r. (wówczas Szkoła Wojewódzka Płocka), z inicjatywy grona pedagogicznego zawiązało się Towarzystwo Naukowe Płockie. W najstarszej, średniowiecznej części szkoły, której renowacja zakończyła się w 2014 r., uczestnicy obejrzeni, m.in. zachowane romańskie i gotyckie elementy architektoniczne w podziemiach mieszczących szkolne muzeum oraz odrestaurowaną aulę z bogatą polichromią. Szkołę, otwartą specjalnie z tej okazji, zaprezentowała jej Dyrektor Renata Kutyło-Utzig (uczestnicząca w konferencji) oraz prowadząca szkolne archiwum dr Elżbieta Ciesielska-Zajęc.

W sobotę 13 czerwca, po zamknięciu obrad, zainteresowani mieli jeszcze możliwość obejrzenia wszystkich ekspozycji Muzeum Mazowieckiego w Płocku, w towarzystwie Prezesa TNP zwiedzili płocką katedrę oraz Muzeum Diecezjalne, którego zbiory zaprezentował ks. Artur Ciuba.

Maciej Wróbel